

**Hrvatska gospodarska komora
Sektor za bankarstvo i druge financijske institucije**

**UDRUŽENJE DRUŠTAVA ZA UPRAVLJANJE
MIROVINSKIM FONDOVIMA I MIROVINSKIH
OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA**

PRIJEDLOG REFORME MIROVINSKOG SUSTAVA

Ožujak 2009.

I. Uvod

Udruženje društava za upravljanje mirovinskim fondovima i mirovinskih osiguravajućih društava koje djeluje unutar Hrvatske gospodarske komore i okuplja sva obvezna i dobrovoljna mirovinska društva te mirovinsko osiguravajuće društvo, želi se aktivno uključiti u aktualnu raspravu o promjenama mirovinskog sustava. Vjerujemo da naše znanje i iskustvo može značajno doprinijeti kvaliteti budućih promjena.

Prije svega, željeli bismo se osvrnuti na dosadašnje neslužbene prijedloge te ukazati na neke nedostatke u tim prijedlozima koji, po našem mišljenju, nisu na adekvatan način valorizirani. Budući da nismo upoznati s cjelovitim prijedlogom promjena mirovinskog sustava, Udruženje, na temelju dosadašnjih izjava, zaključuje da je bit Vladinog prijedloga otvaranje obveznih mirovinskih fondova za one članove koji su na početku mirovinske reforme imali više od četrdeset, a manje od pedeset godina i dobrovoljno se odlučili na sudjelovanje u novom mirovinskom sustavu. Pretpostavljamo da se prijedlog ne odnosi na članove koji su tada bili mlađi od četrdeset godina starosti i po sili zakona ušli u drugi mirovinski stup, jer bi otvaranje drugog mirovinskog stupa za te članove moglo imati nesagledive negativne posljedice na koje se pobliže osvrćemo u nastavku.

II. Nedostaci koncepta otvaranja drugog stupa

1. Otvaranje drugog stupa stvorit će još veći problem u dužem razdoblju.

Drugi stup je uveden kao jedino moguće rješenje za ostvarenje pristojnih mirovina i kontrolu deficita mirovinskog sustava u dužem razdoblju, u uvjetima starenja populacije. Taj glavni razlog za pokretanje reforme u međuvremenu nije nestao te bi otvaranje drugog stupa moglo imati nesagledive negativne posljedice u dužem razdoblju.

2. Otvaranje drugog stupa otežalo bi financiranje proračuna u godini krize.

Ova tvrdnja može izgledati nelogična, ali samo na prvi pogled. Naime, otvaranje drugog stupa stavilo bi fondove u poziciju da moraju povećavati likvidnost kako bi bili u mogućnosti isplatiti osobe koje izlaze iz drugog stupa što bi značilo da fondovi u narednom razdoblju ne bi mogli upisivati nove državne obveznice. S druge strane, eventualni proračunski prihodi od zatvaranja osobnih računa onih članova fondova koji bi se odlučili izaći iz drugog stupa nastupili bi u najboljem slučaju tek za godinu dana, računajući od danas. Unutar tog razdoblja stvorio bi se problem financiranja oko četiri milijarde kuna proračunskog deficita što bi mirovinski fondovi normalno financirali u slučaju da drugi stup ostane zatvoren.

3. U pokušaju da se isprave male nepravde stvorit će se još veće.

Na temelju čega će članovi donositi odluku o eventualnom odlasku iz drugog stupa? Radi se o osobama koje će ići u mirovinu za petnaestak ili više godina. Nitko im danas ne može jamčiti ništa o tome kakva će mirovina iz prvog stupa biti isplaćivana za petnaestak godina. Lako možemo zamisliti da bi neki članovi mogli pogriješiti donošenjem odluke o odlasku iz drugog stupa. Tko će snositi odgovornost za takve pogrešne odluke?

4. Većina članova koji su se dobrovoljno opredijelili za drugi stup nisu pogriješili i neće zatvoriti svoje osobne račune ako im se to i omogući.

Prosječno stanje na računu tih članova je oko 32 tisuće kuna dok je prosjek za sve članove oko 15 tisuća. Nadalje, prosječna starost članova koji su sami izabrali drugi stup nije bila 45 godina, što je sredina, već oko 42 godine. Eventualno otvaranje drugog stupa bilo bi privlačna opcija za one rijetke među njima koji su stariji, imaju niske plaće i razmišljaju o prijevremenoj mirovini da iziđu iz drugog stupa. To bi značilo da će iz drugog stupa otići relativno malo sredstava i relativno puno članova.

5. Otvaranje drugog stupa znači skupu i nepotrebnu marketinšku kampanju.

Eventualni odlazak iz drugog stupa i zatvaranje osobnog računa mora biti dobrovoljan čin člana fonda i sigurno se neće svi odlučiti za takav potez. Usporedbe radi, mirovinska društva su prije 8 godina potrošila oko 10 milijuna eura na promidžbenu kampanju prikupljanja članova. Eventualno otvaranje drugog stupa stvorilo bi dvije promidžbene kampanje – jednu za odlazak i drugu za ostanak u obveznom fondu. Troškovi bi bili višemilijunski, a poruka javnosti – neproduktivan trošak u godini krize – neprimjereno.

III. Prijedlozi promjena mirovinskog sustava

Udruženje predlaže da se u novom mirovinskom sustavu naprave sljedeće temeljne promjene:

1. Promjena formule za izračun osnovne mirovine

Formula za izračun osnovne mirovine izrazito je restriktivna i nepovoljna za članove drugog stupa.

Potrebno je postojeću formulu u početku promijeniti na način da jedna kuna uplaćena u prvi stup u novom sustavu približno daje jednaku mirovinu kao kuna uplaćena u prvi stup za osobe koje su ostale samo u prvom stupu.

2. Uvođenje mirovinskog dodatka članovima drugog stupa za mirovine iz prvog stupa

Postojeće razlike u mirovinama iz prvog i kombiniranog prvog i drugog stupa posljedica su isključivo promjena u prvom stupu te objektivno gledajući, ništa ne govore o drugom stupu. Sve dok članovi obveznih fondova uplaćuju tri četvrtine svojih doprinosa u prvi stup, mišljenja smo da nije pravedno da ih se značajno isključuje iz prava koje taj stup donosi. Eklatantan je primjer mirovinskog dodatka na koji član drugog stupa nema pravo iako je veliku većinu radnog staža proveo u prvom stupu i u prvi stup uplatio veliku većinu svojih doprinosa, *a tri četvrtine doprinosa uplaćuje i dalje. Uvođenje prava na dodatak za dio mirovine koji članovi drugog stupa dobivaju iz prvog stupa riješilo bi tu nepravdu te bi zbog proporcionalnosti bilo usklađeno s ciljem mirovinske reforme da se teret mirovina postupno prebacuje na drugi stup, posebno nakon što se ili ukoliko se poveća udio doprinosa za drugi stup.*

3. Povećanje stope izdvajanja za drugi stup za 1 postotni poen svake godine od 2010. godine na dalje. Povećanje bi obuhvatilo samo one članove koji su 2002. godine bili mlađi od 40 godina odnosno, bili su raspoređeni u drugi stup po sili zakona.

Ovo je neophodna mjera bez koje nema rješenja za buduće mirovine današnjih mlađih generacija. Ta je mjera bila predlagana te je čak i bila sastavni dio prvih zakonskih prijedloga krajem devedesetih kada se radio nacrt sustava mirovinske reforme. Postupno povećanje za jedan postotni poen godišnje povećalo bi tranzicijski trošak za oko 800 milijuna kuna godišnje te bi također značilo postupno prebacivanje tereta na drugi mirovinski stup.

4. Omogućiti onim članovima koji su sami izabrali drugi stup („generacija 40 – 50“) opciju povratka samo u prvi stup, ali u trenutku umirovljenja.

Omogućiti generaciji 40 -50 u trenutku umirovljenja izbor između mirovine iz kombiniranog sustava ili samo iz prvog stupa jedino je rješenje koje onemogućuje pogrešne odluke. Ova promjena omogućuje postupni prijelaz na kapitalizirani sustav jer bi starije generacije trebale više ovisiti o prvom stupu. Tim prijedlogom generacija 40 – 50 dobiva ekskluzivno pravo izbora između dvije bolje mirovine ali zbog tog ekskluzivnog prava oni ne participiraju u povećanjima stope izdvajanja za drugi stup.

5. Uvođenje tri pod portfelja u obvezne mirovinske fondove.

Uvođenjem pod portfelja omogućilo bi se dobno raslojavanje članstva mirovinskih fondova za što do sada nije bilo značajne potrebe. Sredstvima mlađih članova (do 40 godina starosti) upravljalo bi se nešto agresivnije uz značajan udio dionica na njihovim osobnim računima kako bi se ostvarile više stope prinosa dok bi bilo dovoljno vremena da se u budućnosti anuliraju eventualni gubici. U srednjoj dobi članstva (od 40 do 50) godina smanjio bi se udio dionica na osobnim računima, a povećao udio sigurnijih, ali i manje profitabilnih investicija. U starijoj dobi (50+) portfelj bi se sastojao isključivo od obveznica te bi se članovima dala eksplicitna garancija glavnice nakon 50 godina života. Mlađima od 50 godina dopustilo bi se da sami izabiru svoj portfelj s tim da bi ih se raspoređivalo po dobnom ključu ako sami ne izaberu. Za članove starije od 50 godina bilo bi obvezno članstvo u najkonzervativnijem portfelju i oni ne bi imali mogućnost izbora.